

Anne de France: Opetuksia tyttärelle

Suomennos ranskankielisestä teoksesta *Les enseignements d'Anne de France à sa fille Susanne de Bourbon*. 5.10.2026

Lähde: A.-M. Chazaud'n toimittama laitos, Moulins, 1878, painetut sivut 1–133. [Digitoitu kirja] (<https://archive.org/details/lesenseignements00annegoog>) · [Ranskankielinen tekstintunnistus] (https://archive.org/download/lesenseignements00annegoog/lesenseignements00annegoog_djvu.txt).

Tämä on nykykielinen työskentely suomennos Annen varsinaisista opetuksista, ei laitoksen toimituksellisesta johdannosta eikä opetusten jälkeisistä muista teksteistä. Suomennos perustuu automaattisesti tunnistettuun tekstiin; ilmeisiä kirjainvirheitä on korjattu asiayhteyden perusteella. Kaikkia epäselviä kohtia ei ole tarkistettu sivukuvista, joten kyseessä ei ole tieteellisesti tarkistettu käännös. Aikakauden uskonnolliset käsitykset sekä naisten asemaa ja säätyjä koskevat arvostelmat kuuluvat alkuperäistekstiin. Otsikoiden roomalainen numerointi seuraa vuoden 1878 laitosta, jossa XXV esiintyy kahdesti.

I Tyttäreni, täydellinen ja luonnollinen rakkauteni sinuun antaa minulle rohkeuden ja halun kirjoittaa sinulle muutamia pieniä opetuksia niin kauan kuin vielä olen luonasi, vaikka ymmärrykseni on vähäinen, harjaantumaton ja heikko. Ajattelen meidän onnetonta haurauttamme ja tätä kurjaa elämäämme — tässä katoavassa maailmassa meidän on kuljettava lukemattomien suurten vaarojen läpi — sekä äkillistä ja nopeasti saapuvaa kuolemaa, jota odotan joka hetki.

Kirjoitan opastaakseni sinua tietämättömyydessäsi ja nuorena iässäsi. Toivon, että joskus muistat nämä opetukset ja että niistä voisi olla sinulle hieman hyötyä. Aloitan siis ilman pitkiä esipuheita tai vähäisistä asioista laadittuja suuria puheita.

II Ensimmäinen ja tärkein asia on tämä: varjele itseäsi kaikesta sellaisesta tekemisestä, puhumisesta ja ajattelemisesta, jolla voisit herättää Jumalan vihan. Tee se sydäimestäsi ja kaikin

vilpittömin voimin, olivatpa maailman, lihan tai Paholaisen sinulle tarjoamat houkutukset miten ovelia tahansa.

Elääksesi puhtaammin ja varjeltuaksesi paremmin synniltä pidä aina mielessäsi, kuten pyhä Augustinus sanoo, että tämä kurja ruumis kuolee, mätänee ja joutuu matojen syömäksi. Yhdestäkään elämän hetkestä ei ole varmuutta. Sen onneton ja yksinäinen sielu saa heti elämänsä mukaisen palkan.

Ajattele sydämesi hiljaisuudessa helvetin kauheita, suunnattomia ja loputtomia tuskia sekä paratiisin suurta ja mittaamatonta kirkkautta ja iloa, jotka kestävät ikuisesti. Pelkää yli kaiken ja sydämesi pohjasta viimeisen tuomion kauhistuttavaa päivää, jota niin hyvät kuin pahatkin odottavat.

Muista pyhää Bernardusta: missä hän kulkikin, hänestä tuntui joka hetki kuin hän kuulisi tuon hirvittävän äänen. Niin suuresti hän sitä pelkäsi. Ajattele siis, tyttäreni, kuinka paljon sitä pitäisi pelätä niiden, jotka elävät maailmallisesti ja käyttävät koko elämänsä turhuuksiin, nautintoihin ja mielettömiin huvituksiin, kun hänkin, joka oli niin täydellinen, sitä niin suuresti kauhistui.

III Jatkaaksemme asiaamme, tyttäreni: mieti sydämessäsi nöyrästi, kuka olet ja mistä tulet. Tunnista ruumiillisen olemuksesi köyhyys ja katoavaisuus sekä sielusi ylevä ja jalo alkuperä. Sielu on, kuten pyhä Tuomas sanoo, luotu Jumalan kuvaksi ja kaltaiseksi.

Tämän arvokkaan ja ainutlaatuisen luomistyön sekä sen suuren palkinnon vuoksi, jota sielullemme odotamme, meidän tulisi pyhän Ambrosiuksen sanoin kuolla mieluummin tuhat kuolemaa, jos se olisi mahdollista, kuin antaa sielumme omasta vapaasta tahdostamme kerrankaan langeta syntiin sa

Voi, tyttäreni, ajattele niitä suuria vaaroja, tuskia ja katumuksia, joita noiden onnettomien, paatuneiden ihmisten täytyy usein kokea, kun he salaa tutkivat pahaa ja liian väljää omaatuntoaan. Mutta autuaita ovat, sanoo pyhä Bernardus, ne, joille Jumala antaa armon ymmärtää tämän todella ja täydellisesti ennen kuolemaansa.

Hyvä filosofi Boethius sanoo, että tämä katoava elämä on kovin lyhyt verrattuna elämään, joka kestää loputtomiin. Hän sanoo myös, ettei maailma ole muuta kuin petosta, turhuutta ja kiusauksia ja että varsin ymmärtämättömiä ovat ne miehet ja naiset, jotka kuvittelevat löytävänsä mistään sen sisältämästä täydellisen onnen. Kukaan ei ole niin mahtava, jalo tai vapaa, ettei olisi täällä myös puutteellinen, heikko ja jonkin vallan alainen.

Hän sanoo edelleen, että itseään viisaimpina ja maailmaa parhaiten tuntevina pitävät ovat usein kaikkein typerimpiä ja eksyvät pahimmin. Sydämemme ja ymmärryksemme sokaistuvat, kun Paholainen antaa meille mielettömän toivon pitkästä elämästä tai liiallisen luottamuksen Jumalan armoon. Se näkyy teoissamme ja mielessämme niin selvästi ja niin monin paikoin, että se on kaikkien havaittavissa.

IV Älä siis, tyttäreni, luota mihinkään maailmassa, älä edes järkeen, voimaan tai ymmärrykseen, jota kuvittelet itselläsi olevan. Elä varovaisesti ja pysy aina valppaana, ettet joutuisi petetyksi. Vältä joutilaisuutta, etenkin mielen joutilaisuutta.

Pidä mielesi jatkuvasti hyvissä töissä. Mieti sydäimestäsi ja hartaasti lempeän Vapahtajamme Jeesuksen pyhää ja kallista kärsimystä, kiitä häntä ja ylistä häntä rakastavasti.

Oppiaksesi paremmin elämään ja toimimaan hartaasti neuvon sinua lukemaan Saint-Lis'n hurskaan miehen kirjaseen, pyhän Pierre de Luxembourgin kirjan, *Somme le roi* -teoksen, *Viisauden

kellon* tai muita pyhimysten elämästä kertovia kirjoja sekä filosofien ja muinaisten viisaiden lausumia. Niiden opetusten tulee olla sinulle oikea ohjenuora ja esikuva. Se on kunniallista tekemistä ja miellyttävää ajanvietettä.

Nuoruuttasi ei pidä jättää vaille suuntaa tai joutilaaksi. Sen ajan voi käyttää kaikenlaiseen kunnialliseen tekemiseen ilman liiallista hienostelua: pieniin ja sieviin käsitöihin, shakkiin, lautapeleihin, myllypeliin ja muihin vähäisiin huvituksiin. Älä kuitenkaan tavoittele niissä liiallista taituruutta tai jatkuvasti uusia erikoisuuksia. Jotkut kiintyvät tällaisiin asioihin niin voimakkaasti, etteivät enää pysty ajattelemaan muuta. Se ei osoita hyvää ymmärrystä eikä sovi arvokkaalle naiselle. Näitä huvituksia on käytettävä kohtuudella, ajan kuluksi silloin, kun muutakaan tekemistä ei ole.

Oppinut Liénard sanoo, että jokaisen naisen, joka tahtoo hyvän maineen ja haluaa tulla tunnetuksi kunniallisena, tulee pitää mielensä, tahtonsa ja ymmärryksensä niin korkealla, että hänen tärkeimmät toimensa tähtäävät aina hyveiden saavuttamiseen. Filosofin mukaan se on hyödyllisin työ ja suurin ja jaloin aarre, jonka voimme hankkia niin sielumme pelastukseksi kuin maallisen maineemme kunniaksi.

V Käytä siis, tyttäreni, koko ymmärryksesi hyveiden hankkimiseen. Toimi niin, että maineesi ansaitsee jäädä ikuisesti muistiin. Mitä teetkin, ole ennen kaikkea totuudellinen, vilpitön, nöyrä, kohtelias ja uskollinen. Usko varmasti, ettei sinusta voida löytää niin pientä virhettä tai valhetta, ettei siitä tulisi sinulle suurta moitetta.

Liénard sanoo valhetta käsitellessään, että se on kaikista paheista pahin, vastenmielisin ja häpeällisin Jumalan ja maailman silmissä. Jos siis tahdot kuulua kunniallisten naisten joukkoon ja saada hyvän maineen, varo lankeamasta siihen.

Älä Sokrateen sanoin muistuta niitä typeriä ja joutavia naisia, jotka kuvittelevat olevansa viisaita ja arvostettuja, kun he kirotulla ja myrkyllisellä viekkauksellaan pettävät monia. Sellainen on Jumalalle kauhistus ja maailmalle vastenmielistä. Liénard sanoo, ettei yksikään arvokas ja järkevä mies tai nainen ole koskaan tavoitellut sellaista mainetta.

Hän lisää, että vaikka monet ylhäissyntyiset ihmiset ovat näin häpeällisiä ja kelvottomia ja vaikka jotkut kuuntelevat juuri heitä eniten, todellisuudessa heidän kuulijansa ovat joko typeryyksiä tai ihmisiä, jotka tarvitsevat heiltä jotakin. Ole varma siitä, että vaikka heitä imarrellaan heidän läsnä ollessaan, heidän poissa ollessaan heitä kirotaan.

Pyhä Ambrosius sanoo, ettei Jumala eikä maailma lopulta rakasta sellaisia ihmisiä, vaikka muuta annettaisiin ymmärtää ja vaikka asian ilmeneminen kestäisi kauan. Viisaat neuvovat karttamaan heitä kuin myrkyä, tarjosivatpa he kuinka miellyttävän vastaanoton ja hauskaa ajanvietettä tahansa, sillä lopputulos on kovin vaarallinen. Varo siis heitä, tyttäreni, ja heidän petollista tuttavuuttaan.

VI Jos kuolisin, tyttäreni, ennen kuin tulevaisuutesi olisi järjestetty, ja jos herramme ja ystävämme neuvoisivat sijoittamaan sinut hoviin tai johonkin muuhun suureen talouteen, pyri mahdollisuuksiesi mukaan sellaisen rouvan tai neidon palvelukseen, jolla on hyvä maine, vakaa luonne ja terve ymmärrys.

Liénardin mukaan ihmisessä ei ole niin suurta pahetta, ettei järjen jalo hyve voisi sitä korjata, hillitä ja hävittää. Eräs filosofi sanoo, ettei ole koskaan nähnyt tai kuullut, kirjoista tai kertomuksistaan, että tervettä ja täydellistä ymmärrystä osoittavan miehen tai naisen elämä olisi päättynyt muuten kuin hyvin, kunniallisesti ja muistamisen arvoisesti, olivatpa hänen taipumuksensa alun perin millaiset tahansa tai mihin hän olisi ryhtynyt.

Toinen filosofi sanoo kirotuksi maata, jonka hallitsija on lapsi; tällä vertauksella tarkoitetaan typeryksiä. Vielä eräs sanoo, että maailman suurimpia onnettomuuksia ja surkeuksia on se, että viisaan täytyy olla typerän vallassa ja hallittavana.

Vältä siis sellaista alaisuutta, jos voit. Kuten Liénard sanoo, palvelijat, joskus parhaatkin, joutuvat usein kantamaan seuraukset ja rangaistukset niistä äkillisistä virheistä, suurista mielettömyyksistä ja typeristä hankkeista, joihin järjettömät isännät tai emännät ryhtyvät oman tahtonsa mukaan kuuntelematta hyviä ja oikeita neuvoja.

Sellaisia ihmisiä ei pidä hakeutua palvelemaan, sillä siitä ei voi koitua hyvää. Jos kuitenkin joudut siihen asemaan, täytä velvollisuutesi kaikin voimin. Osoita heille heidän virheensä ja moiti niitä, mutta älä tavalla, joka näyttää avoimelta ojentamiselta tai korjaamiselta. Toimi hienovaraisesti, lempeästi ja rakkautta osoittaen: kerro sopivassa yhteydessä uusia, miellyttäviä tarinoita tai kiitä muissa ihmisissä päinvastaisia tekoja ja ominaisuuksia.

Palaa aina oikeaan ja moraaliseen totuuteen. Muistuta heitä lempeästi siitä, että vaikka heidän kaikki toiveensa toteutuisivat, heidän olisi silti kuoltava. Siksi kannattaa oppia elämään hyvin, jotta osaisi myös kuolla hyvin, kun aika tulee. Älä kuitenkaan puhu pitkään: sellaiset ihmiset eivät tavallisesti mielellään kuule kuolemasta.

VII Vaikka tämä aihe on tarpeellinen ja hyödyllinen ja siitä pitäisi puhua usein ja mielellään, etenkin ystävilleen, siitä ei ole hyvä puhua niin paljon, että kuulijat kyllästyvät. Sitä on vältettävä. Millaisia he ovatkin, heidän palveluksessaan olevan kuuluu miellyttää heitä — tarkoitan järkeviä asioita, en muita.

Liénard kieltää toimimasta typerien imartelijoiden tavoin. Nämä tavoittelevat hieman kunniaa, vaikutusvaltaa tai rahaa ja siksi mielitelevät joka tilanteessa, kehuvat, myötäilevät, sepittävät ja kantavat puheita. He eivät välitä, toimivatko oikein vai väärin, mitä asia koskee tai ketä vastaan se kohdistuu. He eivät pidä kunnian eivätkä omastatunnosta lukua; niin alhaisia ja kirottuja heidän tapansa ovat.

Pyhä Paavali sanoo tällaisten ihmisten kieltävän uskon ja olevan paljon pahempia kuin uskottomat. Oikeudenmukaisen lain mukaan mikään rangaistus ei olisi heille liian suuri.

VIII Olipa asemasi tai valtasi millainen tahansa, tyttäreni, varo muistuttamasta heitä missään. Usko varmasti, että ennemmin tai myöhemmin saisit katua sitä tässä maailmassa tai tulevassa. Boethius sanoo, ettei täydellisen oikeudenmukainen Jumala jätä mitään rankaisematta, vaikka rangaistus viipyisikin.

Hovissa nuoren naisen ei sovi puuttua eikä sekaantua moniin asioihin. Viisaiden mukaan silmien tulee katsoa kaikkea mutta olla näkemättä mitään, korvien kuulla kaikki mutta olla tietämättä mitään ja kielen vastata jokaiselle lausumatta sanaakaan, joka voisi vahingoittaa ketään.

He sanovat myös, ettei ole kovin viisasta tavoitella suurinta kuuluisuutta, sillä hovissa kateus on suunnaton. Erään filosofin mukaan sen välttäminen vaatisi todella paljon viisautta. Silti jokaisen on pyrittävä sitä karttamaan.

Siksi neuvon sinua toimimaan näin: kun olet täyttänyt velvollisuutesi emäntääsi kohtaan, pyri miellyttämään jokaista hänen asemansa mukaisesti ja osoittamaan hänelle kuuluvaa kunnioitusta. Huomioi etenkin ne, joita kuunnellaan eniten ja pidetään viisaimpina. Säilytä kuitenkin aina omatuntosi, kunniasi, vilpittömyytesi ja uskollisuutesi; muulla tavoin sinun ei pidä sitä tehdä.

IX Ole nöyrä kaikille, niin vähäisille kuin mahtavillekin, lempeä, kohtelias ja ystävällinen sekä kaikessa totuudellinen ja maltillinen.

Jos joku kateudesta tai vihasta puhuu sinusta pahaa tai sepittää jotakin kunniaasi vastaan, kärsi se kärsivällisesti. Käyttäydy kuin et uskoisi sitä ja pysy ystävällisenä. Liénardin mukaan ei ole niin suurta vihaa tai kateutta, ettei lempeyden ja nöyryyden hyve voisi sitä lievittää.

Varo myös viemästä puheita kenellekään. Monet ovat kertoneet aivan tosia ja perusteltuja asioita hyvässä tarkoituksessa mutta joutuneet sen jälkeen vihan kohteiksi ja kärsineet paljon. Neuvon sinua siksi olemaan puuttumatta muiden asioihin, paitsi mitä lempeimmin. Huolehdi omistasi äläkä utele tai tavoittele tietoa toisten teoista ja elämästä.

Jos satut saamaan tietää jotakin, varo paljastamasta sitä, vaikka sinulta kuinka kyseltäisiin ja vaadittaisiin tietoa. Sokrateen mukaan yksikään arvokas mies tai nainen ei paljasta toisen salaisuutta, ellei sen salaamisesta koituisi hyvin suurta vahinkoa.

Jos asia uhkaisi erityisesti isäntäsi tai emäntäsi kunniaa, sitä ei järjen mukaan pitäisi salata. Silloin sinun tulisi kertoa siitä hänen rippi-isälleen salaisesti, ripin kaltaisessa luottamuksessa, eikä muulla tavoin. Kuten sanoin, kaikki eivät ymmärrä hyvässä tarkoituksessa tehtyjä tekoja tai lausuttuja sanoja sellaisiksi.

X Mitä vaatteisiin ja koruihin tulee, tyttäreni, hyväksyn kyllä sen, että käytät niitä ollessasi nuori ja niiden käyttöön sopivassa asemassa, asuinmaasi tavan ja emäntäsi tahdon mukaisesti. Pyri aina pukeutumaan mahdollisimman hyvin ja siististi. Usko, että maailman silmissä on sopimatonta ja häpeällistä nähdä aatelisneito tai -nainen typerästi ja epäsiististi pukeutuneena.

Minun mielestäni arvokas mies tai nainen ei voi olla liian huoliteltu tai siisti, kunhan siihen ei liity liiallista hienostelua eikä ulkonäköön kiinnytä niin paljon, että Jumalan palveleminen unohtuu.

Liénard neuvoo rukoilemaan usein, jotta välttäisi tästä syntyvät kiusaukset. Muiden rukousten ohella hän suosittelee erityisesti kolmea Isä meidän -rukousta ja kolmea Terve Maria -rukousta aamulla noustessa.

Ensimmäisiä lausuaa tulee ajatella Lunastajamme Jeesuksen tuskallista kärsimystä; toisia lausuaa hänen suurta nöyryyttään, kun hän suvaitsi laskeutua helvetin syvyyksiin lohduttaakseen ystäviään; kolmansia lausuaa hänen kunniakkaan äitinsä mittaamatonta iloa tämän nähdessä hänet ylösnousseena.

Näiden kolmen rukouksen lausuminen aamuin ja illoin auttaa suuresti pahoja kiusauksia vastaan. Sinun kannattaa siis, tyttäreni, totuttautua lausumaan niitä usein.

XI Palatakseni lyhyesti pukeutumiseen neuvon, ettet käytä kaikkein liioitelluimpia, liian tiukkoja tai liian alas laskeutuvia vaatteita. Älä muistuta niitä naisia, jotka kuvittelevat olevansa sieviä, kun heidän pukunsa ovat avonaisia ja heidän sukkansa ja vaatteensa niin tiukkoja, että ne repeävät päälle vedettäessä. Sellaisille nauretaan ja heitä osoitellaan, kun asiasta kuullaan.

Älä myöskään kuulu niihin, jotka näyttääkseen sirommilta ja hoikemmilta pukeutuvat talvella niin kevyesti, että palelevat, muuttuvat kellertäviksi ja kalpeiksi ja saavat kylmästä tai liian tiukoista vaatteista vakavia sairauksia. Monet ovat jopa kuolleet siihen. Se on epäilemättä hirvittävä synti,

sillä silloin ihminen surmaa itsensä. Tietämättömyys ei tässä kelpaa puolustukseksi: joka ei itse ole viisas, uskokoon neuvoa tai seuratkoon viisaiden esimerkkiä, kuten filosofi sanoo.

Liénard pitää viisaana sitä, joka käyttää näitä asioita kohtuudella, noudattaa sääntöä ja keskitietä, ei eksy eikä anna aihetta pilkkaan. Käytöksen tulee aina sopia henkilölle ja hänen asemalleen.

Vaikka arvokas ryhti ja lempeä, kasvatettu ja varma käytös sopivat kaikille, niitä vaaditaan erityisesti aatelismiehiltä ja -naisilta. Etenkin hyvää mainetta tavoittelevien arvokkaiden naisten tulee naisellisen lempeytensä vuoksi olla niin kainoja ja varoa virheitä niin tarkasti, etteivät liikuta ruumistaan tai jäseniään tarpeettomasti. Kaiken tulee tapahtua järjestyksessä, hillitysti ja järkevästi.

Eräs filosofi sanoo, ettei maailmassa ole mitään häpeällisempää, varsinkaan arvokkaiden miesten silmissä, kuin ylhäissyntyinen nuori nainen, joka on kevytmielinen ja hillitön. Toinen sanoo päinvastoin, ettei maailmassa ole jalompaa ja miellyttävämpää aarretta kuin kaunis, nuori, siveä ja hyvin kasvatettu ylhäinen nainen.

XII Koska hyveitä ja hyviä tekoja kiitetään, rakastetaan ja arvostetaan niin tässä kuin tulevassakin maailmassa, sinun on sitäkin tarmokkaammin pyrittävä hyveellisyyteen. Huolehdi siitä, että käytöksesi on hyvää ja kunniallista, kaikessa kohteliasta ja ystävällistä, niin että olet kaikille mieluinen ja kaikkien rakastama.

Tarkoitin kuitenkin filosofin kuvaamaa rakkautta, jonka perustana on kunniallisuus. Muu rakkaus on vain petollista paholaisen työtä ja teeskentelyä. Kaikella sillä vallalla, joka äidillä voi ja tulee olla tyttärensä, käsken sinua karttamaan sitä eleissä, katseissa, sanoissa, sydämessä, ajatuksissa, haluissa, tahdossa ja teoissa.

Pyhä Paavali sanoo sitä yhdeksi maailman pahimmista kiusauksista ja ovelimmista petoksista. Siitä nähdään koituvan suuria onnettomuuksia, niin häpeällisesti sitä nykyään harjoitetaan. Monien oppineiden mukaan ei ole niin kunniallista tai jalosukuista miestä, ettei hän siinä turvautuisi petokseen tai pitäisi maineelleen edullisena arvokkaan naisen harhauttamista, oli tämä ylhäistä sukua tai muuta syntyperää. Sillä ei ole heille väliä.

Liénard sanoo, ettei kukaan ole niin täydellinen, että puhuisi tässä asiassa totta tai pitäisi lupauksensa, kuinka vahva ja suuri se olisi. Uskon tämän todeksi. Kuulin kerran ylhäisen ja arvokkaan naisen kertovan ritarista, joka oli tällaisessa asiassa omasta tahdostaan vannonut aatelismiehen kunniansa kautta alttarin ja messukirjan ääressä, paikassa jossa toimitettiin messu päivittäin. Hän ei pitänyt valaansa edes neljää tuntia. Naisen mukaan lupaus oli järkevä eikä loukannut ritarin kunniaa tai omaatuntoa. Sen rikkomiseen ei ollut muuta syytä kuin hänen heikko ja horjuva mielensä ja äkillinen ailahtelevuutensa.

Älä siis luota imarteluun tai suuriin rakkaudenosoituksiin, tyttäreni. Liénard sanoo, että viisaimmatkin, jotka luulevat kulkevansa oikeaa tietä, tulevat usein ensimmäisinä petetyiksi. Koska he tuntevat oman hyvän ja uskollisen sydämensä, he kuvittelevat toisten olevan teoissaan ja sanoissaan samanlaisia ja erehtyvät siksi usein.

Hän sanoo myös, ettei Jumala salli vakaiden, vilpittömien ja uskollisten sydänten löytää tässä asiassa vertaistaan, jottei se rakkaus, jonka pitäisi kuulua ennen kaikkea hänelle, kiinnittyisi muualle. Jos kuitenkin tällaiset hyveelliset luonteet kohtaisivat tällä tai muulla tavoin, rakkaus olisi epäilemättä hyvin suuri ja sen päätös hyvä ja kunniallinen.

Täydellistä rakkautta käsittelevän pohdintansa lopussa Liénard sanoo, että vihollinen, täynnä myrkyllistä oveluutta, pyrkii kaikin voimin katkaisemaan tällaisen rakkauden ja erottamaan sen osapuolet, koska siitä voisi syntyä niin paljon hyvää ja kunniaa.

Silti, kuten jo sanoin, älä luota siveyteen, voimaan tai täydellisyyteen, jota luulet tuntevasi itsessäsi tai toisessa. Usko, että tuskin yksikään tuhannesta välttää petoksen tai kunnialleen koituvan vahingon, oli rakkaus miten hyvää ja täydellistä tahansa.

Turvallisinta on siis välttää kaikkia läheisiä ja viehättäviä tuttavuuksia. Monen kunniallisesti alkaneen suhteen loppu on ollut häpeällinen ja vahingollinen. Vaikka kaikki menisi parhaalla mahdollisella tavalla, on silti pelättävä niitä keveitä ja typeriä tuomioita, joita naisten vahingoksi niin usein lausutaan.

Liénardin mukaan maailma on tässä, kuten muissakin asioissa, niin alhainen ja turmeltunut, että hyvin harva enää todella tuntee täydellistä rakkautta. Filosofin sanoin asia jää käsittämättömäksi niille, joilta puuttuvat kyky ja hyveellinen ymmärrys. Niinpä ihmiset tuomitsevat usein sellaista, mitä ei koskaan tapahtunut. Muista, että monet rouvat ja neidot ovat joutuneet kärsimään tästä paljon, ja jotkut ovat menettäneet kunniansa ja etunsa niin avioliitossa kuin muillakin tavoin. Jätän ne nyt kertomatta pitääkseni esitykseni lyhyenä.

XIII Viisaan on siis, tyttäreni, paettava ja vältettävä kaikkia näitä vaaroja niiden mahdollisten pahojen seurausten vuoksi.

Avioliitto on niin kaunis ja arvostettu järjestys, kun sitä ylläpidetään asianmukaisesti ja kunniallisesti, ettei sitä voi liikaa kunnioittaa tai kylliksi kiittää. Siihen päästäkseen ei voi nähdä liikaa vaivaa eikä käyttäytyä liian viisaasti, lempeästi, varovaisesti ja siveästi, niin tavoissa kuin teoissa.

Tässä asiassa ei pidä tehdä omia valintoja, vaalia omia haluja tai toiveita eikä toimia vain oman tahtonsa mukaan. Asia on jätettävä kokonaan läheisten viisauden, hyvän tahdon ja järjestelyjen varaan. Erään filosofin mukaan naista, joka toimii toisin, on pidettävä täysin mielettömänä.

Paina siis nämä asiat muistiisi ja toimi niin viisaasti, ettet itse estä hyvää onnea, jos Jumala armostaan tahtoo sen sinulle lähettää.

XIV Älä muistuta kolmea neitoa, jotka olivat aikanaan Poitiers'n herran tyttäriä. Heidän isänsä oli hyvin ylhäinen ja mahtava. Tyttäret olivat niin kauniita, että heidän maineensa tunnettiin kaikkialla. Monet pyysivät heitä aviopuolisoikseen, etenkin kolme jalosukuista ja mahtavaa ruhtinasta Saksan mailta ja niiden lähiseuduilta. Kuulemansa maineen vuoksi nämä olivat heihin suuresti rakastuneet.

Ruhtinaat saapuivat salaa, pienin seuruein ja toistensa aikeista tietämättä Poitiers'hen samana päivänä ja samalla hetkellä. He tapasivat ja kertoivat toisilleen tulonsa syyn: he halusivat nähdä neidot. Avioliittoasioita oli jo valmisteltu, ja jäljellä oli vain se, että neitojen näkeminen miellyttäisi heitä.

Kun Poitiers'n herra sai tiedon, hän ilahtui suuresti, meni heti heidän luokseen ja toi heidät taloonsa. Hänen vaimonsa ja kolme tytärtään ottivat heidät vastaan arvokkaasti.

Vanhin tytär oli kuitenkin kiristänyt vaatteensa niin tiukoiksi, että hän pyörtyi keskustellessaan juuri häntä kosivan ruhtinaan kanssa. Ruhtinas oli hyvin pahoillaan nähdessään hänet vaarassa ja tahtoi tietää syyn. Kun hän kuuli tapahtuneen johtuneen neidon turhamaisuudesta ja typeryydestä, hän alkoi pelätä, ettei tämä ehkä koskaan kykenisi synnyttämään lasta, ja päätti olla naimatta häntä.

Toinen ruhtinas tarkkaili keskimmäisen tyttären ryhtiä ja tapoja. Hän havaitsi tämän niin kevytmieliseksi ja levottomaksi, että piti häntä typeränä ja päätti hänkin luopua avioliitosta.

Kolmas keskusteli nuorimman kanssa ja huomasi tämän tavattoman viekkaaksi ja puheissaan kovin rohkeaksi, erityisesti rakkaudesta puhuttaessa. Hän päätteli neidon olevan typerä ja epäsiiveä ja olisi mieluummin kuollut siihen paikkaan kuin ottanut tämän vaimokseen.

Näin, tyttäreni, nuo kolme menettivät typeryydellään onnensa. Ruhtinaat lähtivät heti ja vähäisin sanoin. Nuorin ei kuitenkaan voinut olla sanomatta äidille, että tämän tyttärissä näkynyt hyvä kasvatus ja miellyttävä käytös tuottivat äidille suurta ja ikimuistoista kunniaa.

Äiti ymmärsi hyvin sanojen moittivan tarkoituksen. Hän häpesi ja suri niin paljon, ettei enää koskaan iloinnut eikä elänyt kauan sen jälkeen.

Ota tästä opiksesi. Vaikka olisit kuinka tuttavallisessa seurassa, vältä kömpelöitä eleitä: älä heiluta tai kääntelee päätäsi sinne tänne äläkä anna katseesi harhailla terävästi ja levottomasti. Vältä myös liiallista nauramista, olipa syy mikä tahansa. Se sopii huonosti etenkin aatelisneidoille, joiden tulee kaikessa olla muita vakaampia, lempeämpiä ja varmempia.

Älä puhu liikaa äläkä ole teräväkielinen kuten monet typerät keimailijat, jotka luulevat saavansa hyvän maineen ja kaikkien rakkauden puhumalla rohkeasti ja kevytmielisesti ja vastaamalla jokaiselle joka asiasta. Se ei sovi millekään naiselle ja kaikkein vähiten nuorille neidoille, olivat he köyhiä tai rikkaita. Sen perusteella heitä pidetään usein typerinä ja epäsiiveinä. Erään filosofin mukaan naisen siveys näkyy selvästi hänen silmistään ja kielestään.

Käytä siis kumpaakin harkiten ja varovasti: niin puhetta kuin katsettakin. Älä ole ensimmäinen äläkä viimeinen puhuja äläkä uutisten levittäjä, ainakaan ikävien tai jotakuta vahingoittavien. Vastaa maltillisesti ja tyyneästi. Kaikkeen ei viisaiden mukaan kuulu vastata.

Vältä juoksemista, hyppelemistä, nipistämistä ja tönimistä. Älä myöskään salli kenenkään miehen koskettaa ruumistasi, puristaa kättäsi tai painaa jalkaansa jalallesi. Lopuksi, tyttäreni: älä huonolla käytökselläsi aiheuta minun kuolemaani, kuten nuo tyttäret aiheuttivat äitinsä kuoleman.

XV Voisin kertoa sinulle tästä vielä monia opetuksia ja tarinoita sekä esittää kysymyksiä. Mutta lyhentääkseni puhettani ja päästäkseni asiassa eteenpäin sanon tämän: jos Jumalan armosta pääset naimisiin hyvään ja korkeaan sukuun tai suuren ja mahtavan herran kanssa, varo tulemasta ylpeäksi tai kuvittelemasta liikoja itsestäsi. Juuri silloin sinussa pitäisi olla mitä suurinta nöyryyttä.

Liénardin mukaan tässä kurjassa maailmassa ei ole niin suurta herraa tai mahtavaa ruhtinasta, että hänellä olisi syytä ylpeillä, jos hän todella ymmärtäisi ne suunnattomat vaarat ja sidonnaisuudet, joiden keskellä hän jatkuvasti elää vailla lepoa. Näin on varsinkin, jos hän tahtoo uskollisesti täyttää velvollisuutensa: kiittää ja ylistää Jumalaa suurista herruuksistaan ja saamistaan hyvistä lahjoista sekä kantaa raskaat vastuunsa, pelottavat tehtävänsä ja vaaransa, jotka hänen tulisi pitää joka hetki silmiensä edessä.

XVI Ajattele siis, tyttäreni, että sinun, heikon naisihmisen, on sitäkin enemmän pyrittävä käyttäytymään miellyttävästi ja täydellisen nöyrästi, millaisen onnen sitten saavutatkin. Erityisesti tämä koskee suhdettasi herraasi ja aviomiehiesi, jolle Jumalan jälkeen olet velkaa täydellisen rakkauden ja kuuliaisuuden.

Et voi olla hänelle liian nöyrä tai osoittaa hänelle liikaa kunnioitusta. Palvele häntä kaikissa hänen tarpeissaan ja ole häntä kohtaan lempeä, läheinen ja ystävällinen. Ole samanlainen hänen sukulaisilleen ja ystävilleen, kullekin hänen asemansa mukaan, sillä kaikessa on säilytettävä oikea järjestys.

Tämä tarkoittaa, että miehesi isälle ja äidille, jos he ovat elossa, kuuluu paljon suurempi kunnioitus kuin hänen muille sukulaisilleen, veljelle suurempi kuin serkulle ja niin edelleen sukulaisuuden läheisyyden mukaan. Sinun tulee kohtuuden mukaan palvella heitä yhtä lailla kuin omia sukulaisiasi.

Muista myös, että vaikka pääsisit kuinka ylhäiseen sukuun avioliiton kautta, et saa typerässä ylimielisyydessäsi halveksia omia esivanhempiasi. Se olisi oikeutta ja järkeä vastaan.

Liénardin mukaan niin tekevät muistuttavat Luciferia, joka ylpeydessään tahtoi nousta Luojaansa vastaan ja verrata itseään häneen. Röyhkeytensä vuoksi hänet ja monet hänen joukostaan syöstiin helvetin löyhkäävään ja kauhistuttavaan syvyyteen, vaikka hän oli aiemmin ollut paratiisin korkeimmalla, ylevimmällä ja jaloimmalla paikalla.

Huomaa siis, kuinka suuresti meidän on pelättävä Jumalan vihan herättämistä tällä kirotulla ylpeyden synnillä, kun paratiisin kauneinkin ja jalo in enkeli kärsii siitä ikuisen rangaistuksen.

XVII Monista kokemattomista ja typeristä naisista tuntuu suurelta kunnialta istua korkeammalla paikalla kuin oma äiti tai isoäiti. Isotädeistään ja vanhemmista sisaristaan he eivät välitä lainkaan, vaan arvostavat näitä paljon vähemmän kuin arvoltaan ja kunnialtaan alempia naisia, jotka eivät ole heidän eivätkä heidän miestensä sukulaisia tai läheisiä.

Olen viimeisen vuoden aikana nähnyt aatelisnaisten käyttäytyvän näin typerästi äitiensä ja isoäitiensä edessä kaikkien nähden, osoittamatta kunnioitusta ja sanomatta edes anteeksipyyntöä. Läsnäolijat pitivät sitä suurena häpeänä.

Näin tapahtui myös sisarentyttäreille, joka oli naimisissa tavallisen ritarin kanssa. Hän otti paikan iäkkään ja jalosukuisten tätinsä edeltä sillä perusteella, että tämä oli vain alempiarvoinen aatelisnainen. Siinä oli kovin vähän aihetta sellaiseen. Häntä halveksittiin siitä, ja monet pitivät häntä ymmärtämättömänä.

Liénardin mukaan typeryytensä osoittaa selvimmin tahtomalla ylpeydestä alentaa sitä sukua, josta on lähtöisin ja jota järjen mukaan pitäisi rakastaa ja kunnioittaa.

Avioliitto voi tosin olla niin ylhäinen, että nainen saa jossain määrin syyn kulkea sukulaistensa edellä. Näin voi käydä vieraassa seurassa, jossa on muita näitä korkea-arvoisempia naisia: nämä saattavat avioliiton tuoman kunnian vuoksi suostua antamaan hänelle etusijan, vaikka eivät antaisi sitä hänen muille sukulaisilleen. Silloinkin tämä kunnia tulee ottaa vastaan mahdollisimman nöyrästi, jotta kaikki ymmärtävät, ettei häntä ohjaa ylimielisyys tai kevyt mieli.

Ole varma, että näin toimivat saavuttavat hyvän maineen ja saavat sen jälkeen entistä enemmän kunnioitusta. Jumalakin sanoo evankeliumissa, että joka itsensä alentaa, se korotetaan.

Miten korkealle siis nousetkin, tyttäreni, karta ylimielistä ylpeyttä, jos haluat kunniallisen maineen. Mikään ei ole miellyttävämpää eikä voita ihmisten rakkautta yhtä hyvin kuin nöyryys, lempeys ja kohteliaisuus. Pyhä Johannes Kultasuu sanoo niitä kunniallisten naisten tärkeimmiksi hyveiksi.

Ylpeys taas on hänen mukaansa paheista Jumalalle ja maailmalle vastenmielisin. Siitä syntyy nykyään suurta kateutta ja pahuutta. Eräs filosofi sanoo, ettei ole ollut eikä tule niin viisasta naista, ettei hän menettäisi hyvää mainettaan ja tulisi lopulta pidetyksi typeränä, jos hän antautuu ylpeyden valtaan ja toimii vastoin oikeutta ja järkeä.

En kuitenkin tarkoita, ettei tässä, kuten muissakin asioissa, pitäisi noudattaa kohtuutta. Erityisesti aatelisuutta ei järjen mukaan saa antaa muiden polkea tai alentaa. Näissä ja vastaavissa asioissa korkeampi-arvoisten tulee saada etusija ilman puolueellisuutta tai teeskentelyä.

Monet toimivat nykyään toisin: ahneudessaan he järjestävät lähisukulaisilleen hyvin sopimattomia ja alhaisia avioliittoja ja tahtovat sitten röyhkeästi nostaa heidät jalosukuisten naisten edelle, joskus jopa oman sukunsa naisten. Se ei ole oikein. Aatelisnaista ei pidä syrjäyttää eikä alentaa muun kuin sellaisen edessä, jolla todella on oikeus hänen kunnioitukseensa tässä asiassa.

Oikeuksiensa puolustamisesta syntyy kuitenkin usein nurinaa, vihaa ja kateutta. Siksi neuvon sinua kohtelevaan kaikkia naisia, kuinka vähäisestä suvusta he olisivatkin, mahdollisimman kohteliaasti ja nöyrästi. Osoita heille kaikkialla kunnioitusta äläkä suututa tai loukkaa heitä.

Jos joudut puolustamaan oikeuttasi, tee se niin ystävällisesti ja lempeästi, ettei kenelläkään katsojalla ole syytä arvostella sinua pahansuovasti. Eräs filosofi sanoo, ettei vähäisen naisen ylimielisyyden pidä muuttaa jaloa sydäntä. Toinen vertaa jalosukuisuutta ilman sydämen jaloutta kuivaan puuhun, jossa ei ole vihreyttä eikä hedelmää, tai puuhun, joka tulella rätisee mutta ei pala.

XVIII Tästä sinun tulee ymmärtää, ettei suurinkaan aatelisuus ole minkään arvoista ilman hyveitä.

Jos siis sinulla on aatelisnaisen sydän ja haluat hyvän ja kunniallisen maineen, osoita kaikessa hyveellisyyttä ja harkintaa. Älä anna itseäsi yllättää heikkona, kuinka töykeästi sinua kohdellaankin.

Usko, että ne, jotka luulevat tällaisessa asiassa edistävänsä asemaansa, heikentävätkin sitä. He saavat usein ihmiset puhumaan julkisesti sellaisista heidän kunniaansa, asemaansa tai sukuunsa liittyvistä asioista, joita ei aiemmin tunnettu. Sen jälkeen heitä saatetaan kunnioittaa vähemmän.

Jaloja ja hyviä naisia taas kaikki, erityisesti viisaat, korottavat, arvostavat ja kunnioittavat heidän kärsivällisyytensä, nöyryytensä ja lujutensa vuoksi. Vaikka jotkut herrat, rouvat ja neidot tahtovat nostaa aatelittomia aatelisten edelle, aatelisuutta ei voi hävittää eikä pyyhkiä pois sieltä, missä sitä on. Liénardin mukaan hyvä ja vilpitön sydän ei koskaan pyri vastoin oikeutta polkemaan sitä maahan.

Jos sinulla on oma talous ja paljon palvelijoita, vältä suosimista ja teeskentelyä. Osoittaudu kaikille uskolliseksi, vakaaksi ja totuudelliseksi. Säilytä jokaisen oikeudet ja anna kykyjesi mukaan hyviä neuvoja niitä pyytävälle.

Jos näet naapurustosi rouvan, neidon tai muun kunniallisen naisen surullisena tai alakuloisena, pyri helpottamaan hänen oloaan lempeillä sanoilla ja muistuttamalla Jumalan ystävien koettelemuksista ja suurista kärsimyksistä. Osoita myös, kuinka paljon hyvää saavutamme olemalla kärsivällisiä vastoinkäymisissä.

Tämä on ansiokas ja Jumalalle mieluinen teko, jolla saa myös hyvän maineen. Liénardin mukaan se on yksi selvimmistä merkeistä naisen hyveellisyydestä. Älä siis laiminlyö sitä.

XIX Tyttäreni, käy heidän luonaan myös synnytyksen jälkeen, onnettomuuksissa ja sairauksissa. Lähetä talostasi jotakin erityistä, jos sinulla on sellaista, minkä arvelet olevan heille tarpeellista tai mieltuisaa. Tee näin ainakin tuntemillesi naisille ja erityisesti omille tai miehesi sukulaisille, sillä heitä kohtaan velvollisuutesi on suurempi kuin muita kohtaan, olivat he köyhiä tai rikkaita, kunhan he elävät kunniallisesti.

Monet herrat, rouvat ja neidot eivät nykyään välitä itseään vähäisemmässä asemassa olevista sukulaisistaan, vaikka nämä olisivat viisaita ja hyvämaineisia eivätkä tuottaisi heille mitään

vahinkoa. Jotkut ovat niin ylimielisiä, että tahtoisivat kieltää sukulaisuutensa ja yrittävät sitä aina asiasta kuullessaan. He teeskentelevät tietämättömyyttä tai vaihtavat puheenaihetta, kun heiltä kysytään sukulaisuuden laadusta.

Se on vastoin järkeä ja johtuu pahasta ja turmeltuneesta sydäimestä. Epäilemättä sellaisesta synnistä seuraa rangaistus tässä tai tulevassa maailmassa. Nämä ihmiset muistuttavat uskottomia, jotka kieltävät uskomme: hekin pakenevat omaa vertaan ja sukuaan, jota heidän tulisi rakastaa, auttaa ja kunnioittaa ennen muita, viimeiseen veripisaraan saakka.

Erään filosofin mukaan järkevä miehen tai naisen päätä ei koskaan ole paisuttanut tällainen ylpeyden mielettömyys. Karta siis sitä yli kaiken. Muista todellinen totuus, joka opettaa tuntemaan tämän petollisen maailman: oikeastaan se ei ole mitään.

Pyhä Johannes Khrysostomos sanoo autuaiksi niitä, joille Jumala antaa armon toteuttaa tämän tiedon elämässään. Käytä siihen ymmärrystäsi ja toimi niin, että Jumala ja maailma rakastavat sinua. Oikeaa tietä kulkemalla saavutat tämän suuren armon.

Saadaksesi maailman suosion ja hyvän maineen ole aina totuudellinen ja kaikissa teoissasi nöyrä, luja, ystävällinen ja lempeäkäyttöksinen. Etenkin messussa ole hyvin harras ja mahdollisuuksien mukaan koko ajan polvillasi. Pidä katseesi alttarin papissa tai kirjassasi äläkä katsele muualle messun aikana.

Älä tee käsilläsi kuten jotkut nuoret tytöt, jotka typerästä tottumuksesta koskettelevat jatkuvasti nenäänsä, suutaan, silmiään tai korviaan. Se sopii huonosti erityisesti aatelisnaisille, joita tarkkaillaan muita enemmän ja joiden siksi tulee varoa sitä erityisen tarkasti. He ovat ja heidän tulee kaikessa olla muiden peili, malli ja esimerkki.

Erään filosofin mukaan aatelisnaisessa ei ole niin pientä virhettä, ettei sen näkeminen olisi kunniallisille ihmisille hyvin epämieluisaa. Tästä ja monista muista ilmeisistä syistä, joita olisi liian pitkällistä luetella, toimi niin, ettei kukaan saa sinusta huonoa esimerkkiä eikä aihetta muuhun kuin hyvään puheeseen. Pyri miellyttämään jokaista, niin kenelläkään ei ole syytä vihata sinua.

Puhu nöyrästi niin vähäisille kuin mahtaville. Ota pienetkin lahjat yhtä iloisesti vastaan kuin suuret, sillä antajien vähäiset varat huomioon ottaen olet heille yhtä velkaa kuin suurten lahjojen antajille. Älä epäröi palkita heitä ja kiittää nöyrästi, lempeästi ja vilpittömästi, ilman sievistelyä tai teennäistä hienostelua. Muuten sinua voidaan myöhemmin pilkata ja sanoa ylpeäksi ja taitamattomaksi; se olisi ainoa palkkasi.

Liiallinen sievistely ei sovi naisille, etenkin naimisissa oleville, joilla tulee järjen mukaan olla muita enemmän arvovaltaa ja varmuutta niin puheessa kuin muussakin.

Monia naisia kuitenkin osoitellaan liiallisen puheen vuoksi, koska se on hillitöntä, häpeällistä, vahingollista tai sopimatonta tilanteeseen. Heitä ei pidä lukea arvokkaiden aatelisnaisten joukkoon, vaan heidän seuraansa on kartettava kuin myrkkyä. Caton mukaan ihmisen ensimmäinen hyve on hillitä kielensä.

Arvokkaalle naiselle ei silti sovi myöskään synkkyys tai liiallinen vaiteliaisuus. Ovidiuksen mukaan sellaiset naiset, olivatpa he muuten miten täydellisiä tahansa, muistuttavat epäjumalankuvia ja maalattuja patsaita: he tuovat maailmaan vain varjonsa, lukumääränsä ja tilantarpeensa.

Pyri siis puhumaan lempeästi ja vastaamaan ystävällisesti. Keskustele kunniallisista ja miellyttävistä aiheista, jotka sopivat kuulijan asemaan. Hurskaiden kanssa puhu moraalista ja sielulle hyödyllisistä asioista; viisaiden kanssa arvokkaista aiheista maltillisesti. Nuorten ja iloisten

kanssa voit toisinaan alakulua karkottaaksesi ja aikaa kuluttaaksesi kertoa miellyttävän uuden tarinan tai lausua hauskoja sanoja, joille voidaan nauraa ja iloita. Taloudenhoitajien kanssa puhu kodin hoidosta.

Kunnioita vierasmaalaisia, tulivatpa he taloosi tai tapasitpa heidät muualla. Huomioi heidät ennen muita. Kysy heidän maansa tavoista, järjestyksestä ja pukeutumisesta ja kerro kiittävästi oman seutumme herroista ja rouvista. Ole heidän kanssaan miellyttävä sekä kysymyksissäsi että vastauksissasi.

Liikkuessasi paikasta toiseen tervehdi tavallisia ihmisiä ja vähäistä kansaa ystävällisesti päätäsi kumartaen, jottei heillä olisi aihetta ajatella sinusta pahaa. Jos haluat hyvän maineen kaikkialla, sinun täytyy miellyttää yhtä lailla vähäisiä kuin mahtavia. Maine ja häpeä kulkevat myös heidän kauttaan.

Heidän rakkautensa kannattaa säilyttää. Parhaiten sen voittaa nöyryydellä ja ystävällisellä keskustelulla heidän miehistään, vaimoistaan, lapsistaan ja kodeistaan. Lohduta heitä heidän köyhyydessään ja kehota kärsivällisyyteen. Nämä ovat lähimmäisenrakkauden tekoja, joilla saavuttaa Jumalan ja maailman suosion. Älä säästä vaivojasi tai sanojasi, sillä tässä puhe on hyvin paikallaan ja hyödyllistä.

Koska jokainen arvostaa hyvää puhetta, älä ole synkkä, surullinen tai ajatuksiisi vaipunut. Älä kuulu niihin, jotka ylpeydestä tai halveksunnasta eivät suvaitse puhua muille, äläkä niihin, jotka puhuvat niin hiljaa, että heitä tuskin kuulee, aivan kuin sanat maksaisivat heille paljon tai puhuminen olisi suurta vaivaa. Se on typerä tapa.

Puhe on jaloin lahja, jonka Jumala on luodulle antanut. Häntä loukkaa suuresti sen väärä käyttö, niin liika kuin liian vähäinenkin puhuminen. Kumpikin on sopimatonta, varsinkin niitä kohtaan, joita tulee kunnioittaa, rakastaa ja totella: isää, äitiä, vanhempia sukulaisia ja muita itseä korkeampia herroja ja rouvia.

Vaikka siis olisit luonteeltasi vähäpuheinen, sinun täytyy ponnistella puhuaksesi ja vastataksesi kohteliaasti niille, joiden vallan alaisena olet.

Millaiseen avioliittoon sitten päädytkin, hyvään tai huonoon, korkeaan tai vähäiseen, pyri aina saavuttamaan Jumalan rakkaus ja maailman hyvä tahto. Älä vaivu suruun tai epätoivoon oudon tai epämieluisan liiton vuoksi. Ylistä Jumalaa ja usko hänen täydelliseen oikeudenmukaisuuteensa ja siihen, ettei hän tee mitään ilman oikeaa syytä.

Jos siis avioliittosi on onneton ja joudut kärsimään paljon, ole täysin kärsivällinen ja jätä itsesi kokonaan Luojan tahdon ja hyvän tarkoituksen varaan.

Jos tahdot elää rauhallisella omallatunnolla, varo myös joutumasta mustasukkaisuuden ansaan, mitä merkkejä, tapahtumia tai syitä omin silmin havaitsetkin tai mitä kuulet muiden kertovan. Vaikka syy olisi ilmeinen ja kaikkien tiedossa, sinun tulee kantaa se kärsivällisesti ja käyttäytyä kuin et tietäisi mitään, niin Jumalan rakkauden kuin miehesi kunnian tähden.

Älä antaudu suruun, vaan kiitä ja ylistä Jumalaa ja rukoile sydäimestäsi, että hän vapauttaisi miehesi tästä mielettömyydestä ja armahtaisi tämän sielua.

Jotta voisit entistä palavammasta sydäimestä kiittää Jumalaa vastoinikäymisissäsi, mieti tarkkaan syntymäsi tarkoitusta, elämäsi epävarmuutta ja kaikkien nautintojen loppua. Näitä kolmea ajatteleva saa enemmän syytä toivoa kovaa kohtaloa kuin lempeää. Mitä ankarampi kohtalo on aluksi, sitä lempeämpi se on lopussa; myös päinvastoin käy. Aina on kuitenkin oltava kärsivällinen.

Boethius sanoo, ettei maailmassa ole niin suurta pahaa, ettei siitä syntyisi jotakin hyvää, ja että maallisten nautintojen päätös on kadottava. Hän sanoo myös, että ylimmän hyvä Jumala sallii ystäviensä vainon useista syistä: ensinnäkin koetellakseen heidän kärsivällisyyttään ja lisätäkseen heidän kirkkauttaan; toiseksi puhdistakseen heidät ja tehdäkseen heidät marttyyrien kaltaisiksi; kolmanneksi irrottaakseen heidät pahoista haluista ja maallisista toiveista sekä opettaakseen heille oman ylevän majesteettinsa ja tuskallisen kärsimyksensä.

Jos siis ymmärtäisimme oikein ja täydellisesti, toivoisimme tässä maailmassa koettelemuksia enemmän kuin muuta, sillä kärsivällisesti kannetut kärsimykset ja vastoinikäymiset ovat tie paratiisiin.

XX Saavuttaaksesi paratiisin suuren ilon ja korkean kirkkauden kiitä ja ylistä Jumalaa sydäimestäsi kaikissa vastoinikäymisissäsi. Usko, että hän voisi sallia niitä sinulle paljon enemmän, kuten tapahtuu monille sinua paremmille ja täydellisemmille ihmisille.

Sinulla ei siksi olisi oikeutusta kapinoida ketään vastaan, varsinkaan aviomiestäsi, tai täyttää velvollisuuksiasi häntä kohtaan yhtään vähemmän. Päinvastoin miellytä ja tottele häntä entistä paremmin, jottet antaisi aihetta hänen mielettömyydelleen eikä Jumalalla tai maailmalla olisi syytä syyttää sinua.

Pyri myös entistä enemmän voittamaan hänen herrojensa ja ystäviensä rakkaus. Näin vältät aiheettomat huonot arviot, joita typerien aviomiesten häpeällinen käytös usein synnyttää heidän vaimoistaan. Samalla miellytät miestäsi, autat häntä palaamaan oikealle tielle ja voitat hänen ja hänen ystäviensä rakkauden.

Voit ansaita sen toimimalla viisaasti ja siveästi sekä teoissa että sanoissa. Nainen ei ole siveä vain siksi, että välttää itse teon. Pidä heille seuraa asuessasi heidän kanssaan, mukaudu heidän mieltymyksiinsä ja ota hyvin vastaan ihmiset, joiden arvelet olevan heille mieluisia.

Käytä asioissasi neuvoja äläkä tee kaikkea omin päin. Ylimielisistä naisista neuvon pyytäminen ja noudattaminen tuntuvat häpeällisiltä. Älä kuulu näihin typeryksiin. Kun ne, joiden kuuluu opastaa ja ojentaa heitä, puhuvat heidän omaksi hyväkseen ja kunniaakseen, he loukkaantuvat, eivät välitä neuvosta ja tekevät usein päinvastoin tai vielä pahemmin.

Jotkut ovat niin ymmärtämättömiä, että noudattaisivat mieluummin palvelijan tai tarkoituksella paikalle järjestetyn naapurin neuvoa kuin mitä kunniallisinta opastusta. Filosofin mukaan ystäviensä neuvon hylkäävä uskoo helposti vihollistensa neuvoa. Silloin hänelle käy usein huonosti, ja myöhempi katumus tulee liian myöhään.

Sama filosofi sanoo, että ystävistään etäännyvä hukkaa omaisuutensa ja kunniansa. Pysy siis heidän lähellä, käytä heidän hyviä neuvojaan ja auta kykyjesi mukaan heidän asioissaan ja tarpeissaan.

Vaikka heidän luonteensa olisivat outoja ja hankalia, älä lakkaa täyttämästä velvollisuuttasi. Kestä heitä ystävällisesti ja peitä heidän virheensä. Et voisi vähääkään saattaa heitä häpeään vahingoittamatta vakavasti omaa sieluasi ja kunniaasi. Filosofin mukaan se, joka paljastaa salattavakseen kuuluvan asian, tekee kuolemansynnin. Sitä on siis varottava, sillä siitä ei voi koitua hyvää.

XXI Varo lisäksi joutilaisuutta, tyttäreni, ja varjele myös palveluksessasi olevia naisia siltä. Joutilaisuus on Paholaisen tytär, joka johtaa naiset turmioon. Se synnyttää lihallisen synnin lisäksi kaikkia muitakin paheita.

Sitä on paettava kaikin voimin ja suojeltava siltä palvelijoitaan, erityisesti naisia. Heidät tulee pitää kurissa ja kuuliaisina, sillä muuten he toimisivat vain oman mielensä mukaan emännästään välittämättä. Se tuottaisi tälle suurta moitetta, ja arvokkaalle naiselle olisi häpeällistä suvaita sitä.

Sellainen sallivuus synnyttää usein vääriä epäilyjä etenkin emännästä: ajatellaan, etteivät naiset uskaltaisi toimia tai edes ajatella niin, ellei emännällä itsellään olisi jotakin salattavaa. Älä siis salli sitä lainkaan. Älä kuitenkaan ole heille liian kova tai vihamielinen äläkä moiti vähäpätöisistä asioista, sillä niin toimivat typerät naiset.

XXII Jos omat palvelijasi eivät toimi asianmukaisesti, osoita heille heidän virheensä lempeästi ja lyhyesti. Sananlaskun mukaan vähissä sanoissa on usein paljon sisältöä, ja ymmärtäväiselle riittää lyhyt puhe.

Vielä vähemmän kannattaa puhua niille, jotka pitäytyvät itsepintaisesti kieroutuneissa ja kirotuissa käsityksissään eivätkä ota ojennusta vastaan. Heidän korjaamisensa olisi ajanhukkaa. Ainoa keino on antaa heille lähtöpassit ja päästä heistä nopeasti eroon, sillä sellaisia ihmisiä on typerää pitää palveluksessa.

Samoin on vältettävä liian teräväkielisiä, juoruavia, riitaisia ja valehtelevia palvelijoita niiden vaarojen vuoksi, joita he aiheuttavat. Seuraukset kääntyvät usein isäntää ja emäntää vastaan, joten heihin ei pidä liikaa luottaa. Jos saat sellaisia palvelijoita, hankkiudu heistä eroon ystävällisesti.

Pidä taloutesi aina siistinä ja kunniallisena. Älä pidä palveluksessa huonomaineisia, huonosti eläviä tai kunniansa menettäneitä ihmisiä, etenkään naisia. Pidä heitä tässä asiassa silmällä. Älä salli heidän pilkata tai puhua pahaa, vaan vaadi heiltä kuuliaisuutta, kunnioitusta, järjestystä ja sääntöjen noudattamista, kultakin hänen asemansa mukaan, kuten hyvään talouteen kuuluu. Näytä heille aina hyvää esimerkkiä oman kunniasi ja heidän hyötynsä vuoksi.

XXIII Saavuttaaksesi sen korkean ja kunniallisen maineen, joka aatelisnaiselle kuuluu, ja jottei kenelläkään olisi syytä vihata sinua, karta erityisesti kateuden kirottua syntiä.

Monet typerät naiset kantavat pahassa sydämessään kateutta kaikkia kohtaan, varsinkin kaikkein hyveellisimpiä ja arvokkaimpia naisia. He ovat niin ylimielisiä, etteivät kestä kuulla hyviä ja esimerkillisiä naisia kehuttavan. Mitä enemmän näillä on kauneutta tai tietoa, sitä pahemmin se vaivaa kateellisten mieltä ja paisuttaa heidän sydäntään. Kun hyveellisiä naisia kiitetään, he puhuvat näistä julkisesti pahaa kateudesta ja harmista.

Jotkut ovat kateudesta niin myrkyttyneitä, että alkavat vihata toisia näiden hyvien ominaisuuksien vuoksi, olivat nämä sukulaisia tai eivät, ja alentavat heitä kaikkialla. Tämä on Jumalalle hyvin vastenmielistä.

Pyhän Johannes Kultasuun mukaan tällaiset naiset on luettava niiden joukkoon, jotka kateudesta kavalsivat ja ristiinnaulitsivat Jeesuksen. Kirotussa kateudessaan he kavaltaavat ja surmaavat pahassa sydämessään ne, joita heidän Jumalan käskyn mukaan tulisi rakastaa, sekä tuhoavat näiden kunniaa ja etua.

Maailmassa ei voi tehdä suurempaa petosta kuin mustata salaa toisen mainetta ja häpäistä hänet kateudesta. Kateellisen luonne on sellainen, että jos hän ei saa kostaa kohteelleen haluamallaan tavalla, hän mieluummin kuolisi itse tai surmaisi tämän, kunhan saisi kostonsa eikä tekoa saataisi tietää.

Sellaiset ihmiset toimivat vain salaa ja teeskentelemällä. He käyttävät ovelia keinoja ja kertovat aikeitaan yksinkertaisille ihmisille, jotka eivät ymmärrä juonta. Näille he sepittävät hämmästyttäviä

tarinoita kadehtimiensa ihmisten hyvää ja kunniaa vastaan. Yksinkertaiset uskovat ne, levittävät niitä totena ja vakuuttavat niiden paikkansapitävyyttä. Niin monet menettävät aiheettomasti kunniansa pelkän kateuden vuoksi.

Varo siis sen valtaan joutumista äläkä salli sitä yhdellekään palveluksessasi olevalle naiselle. Juuri kateus antaa eniten aihetta pahan puhumiseen, joka on vertaansa vailla oleva vika. Mikään ruhtinaan tai herran talous ei ole niin hyvä, että sitä voisi enää kutsua hyväksi ja kunnialliseksi kateuden päästyä sinne.

Karta siis ennen kaikkea kateellisten tuttavuutta. Vaikka sen alku olisi miellyttävä, loppu on häpeällinen ja paha.

XXIV Älä pilkkaa ketään, tyttäreni, äläkä salli naispalvelijoihisi tehdä niin. Se on häpeällistä ja osoittaa heikkoa ymmärrystä. Usein pilkatut ovat parempia ja hyveellisempiä kuin pilkkaajansa.

Jalon sydämen ei tule tahriintua näin halpamaiseen vikaan. Ennen ivailuun ryhtymistä on katsottava ja tutkittava omaa elämäänsä. Ennen muiden pilkkaamista on myös mietittävä, löytyykö omista sukulaisista moitittavaa. Toisten esimerkin tulisi opettaa korjaamaan itseään. Kun ihminen on tarkkaan harkinnut sekä toisten että omaa tilaansa, hänellä ei ole syytä pilkata ketään.

Tiedä, että kaikkein hyveellisimpien ja esimerkillisimpien on varottava virheitä tarkimmin ja suhtauduttava ymmärtäväisesti tietämättömien yksinkertaisuuteen. Kaikki eivät voi olla yhtä oppineita: toisilta puuttuu ymmärrystä, toisilta kokemusta ja opetusta.

Jos siis tiedät ja osaat, kiitä Jumalaa ja korjaa alaistesi virheet ystävällisesti, ilman pilkkaa. Sanotaanhan, että lopulta pilkkaajia pilkataan. Se, joka väittää pilkkaamisen kuuluvan luonteeseensa, osoittaa olevansa luonnostaan typerä. Jos hän tekee sitä tottumuksesta, hän osoittaa seurustelleensa vain huonojen ihmisten kanssa.

Nuoruudesta ja pahaa tarkoittamatta tehty pilailu on eri asia. Sitäkin on kuitenkin pidettävä typeryytenä, jos se vahingoittaa toista. Varo siis sitä itse ja varjele siltä taloutesi väkeä, sillä se on kelvottomien työtä.

Jos palvelija ei tässä tottele sinua, erota hänet pian. Yksi riittää turmelemaan muut. Älä salli sitä, mutta toimi viisaasti ja hienovaraisesti, jottei heille syntyisi aihetta kapinoida tai totella sinua vähemmän.

Osoita olevasi heidän emäntänsä niin ryhdilläsi, tavoillasi ja olemuksellasi kuin koruillasi ja vaatteillasikin. Omien vaatteidesi tulee olla paremmat ja arvokkaammat kuin yhdenkään palveluksessasi olevan naisen. He eivät saa pukeutua samalla tavoin kuin sinä. Ne, jotka sallivat sen, toimivat huonosti, sillä ylenpalttiset vaatteet eivät ansaitse kiitosta.

Kaikessa keskitie on hyveellinen. Neuvon sinua pysymään siinä, kuinka paljon rikkautta tai kunniaa sinulla olisi, ettet ylpeydelläsi herättäisi Jumalan vihaa. Noudata maan tapaa ja miehesi tahtoa, vältä liiallista sievistelyä ja hienostelua ja pukeudu aina kunniallisesti.

Pidä myös naisesi siisteinä heidän asemansa mukaan, kuuliaisina, kunnioittavina, nöyrinä ja lempeinä äläkä salli heidän tehdä mitään epäkunniallista.

Ohjaa heitä myös hartauteen. Mitä tapahtuukin, he eivät saa laiminlyödä Jumalan palvelemista, päivittäistä messua, hetkirukouksia ja muita hartaudenharjoituksia, vainajien puolesta rukoilemista, säännöllistä ripittäytymistä ja almujen antamista.

Lohduttaaksesi heitä, virkistääksesi heidän nuoruuttaan ja pitääksesi heidät paremmin kiintyneinä sinuun voit toisinaan antaa heidän huvitella, laulaa, tanssia ja leikkiä kunniallisesti, ilman koskettelua, tönimistä tai riitaa.

Voit itsekin karkottaa alakuloa leikkimällä ja keskustelemalla heidän kanssaan miellyttävästi, mutta vältä liiallista tuttavallisuutta ja liian luottamuksellista puhetta. Siinä on suuri vaara: ihminen saattaa sanoa itseään vastaan jotakin, mitä myöhemmin katuu.

Filosofin mukaan salaisuutensa säilyttävä pitää sitä vankinaan; heti sen kerrottuaan hänestä tulee sen vanki. Usko, ettei maailmassa ole niin täydellistä ystävää, ettei hänelle salaisuutesi uskottuasi tuntuisi sinun olevan velvollinen miellyttämään häntä paljon enemmän kuin ennen.

Jotkut kuvittelevat, ettei heihin luottanut enää uskalla suututtaa heitä tai tehdä mitään ilman heidän neuvoaan. Jos tuttavuus sitten katkeaa, he voivat alkaa vihata luottanutta niin paljon, että paljastavat tämän salaisuuden julkisesti. Harmissaan he puhuvat niin pahasti kuin voivat eivätkä tyydy kertomaan vain tietämäänsä.

Maailma on nykyään tässä suhteessa niin turmeltunut, ettei tiedä kehen luottaa. Jalon sydämen ei pitäisi olla näin alhainen. Silti monet, jotka ovat jaloja syntyperältään mutta eivät sydämeltään, pitävät hienona tietää ja paljastaa toisen luottamuksellisia asioita. Näemme sen kokemuksesta. He nauttivat siitä ja luulevat saavansa mainetta, varsinkin kun kyse on kunniallisista ihmisistä. He kuvittelevat olevansa viisaita, koska tuntevat mahtavien salaisuudet.

Harkitse siis tarkkaan, kehen luotat. Älä paljasta kenellekään sitä, mikä sinun kuuluu salata. Täydellinen ja vilpitön rakkaus on nykyään sammunut ja kadonnut. Tuskin yksi tuhannesta palvelee toista puhtaasta rakkaudesta tavoittelematta samalla jotakin omaa etua.

Pidä siksi salassa kunniaasi koskevat asiat. Jos salaisuus kuitenkin painaa sydäntäsi niin, että sen kertominen ja neuvon pyytäminen näyttäisivät paremmalta, harkitse tarkasti kenelle ja miten avaudut. Valitse kunniallinen ihminen omasta tai miehesi suvusta, sillä hänellä on enemmän syytä vaieta kuin ulkopuolisilla.

Vaikka sukulaisuus velvoittaa heitä säilyttämään salaisuuden, sinun tulee silti kohdella heitä lämpimästi ja miellyttävästi. Älä ole tönkeä äläkä osoita epäluottamusta: juuri sellainen saa monet paljastamaan toisten salaisuuksia.

Jos syntyy aihetta ottaa etäisyyttä tai olla luottamatta heihin, tee se niin ystävällisesti, etteivät he eivätkä muut huomaa sitä, jottei haitta kasvaisi. Tästä näet, ettet voi toimia liian viisaasti, lempeästi ja varovaisesti.

Sama koskee sinua, kun joku kunnioittaa sinua uskomalla sinulle tärkeän asian. Se on täydellisen rakkauden merkki; suurempaa ei voi osoittaa. Käytä siis kaikki voimasi hänen lohduttamiseensa ja uskolliseen neuvomiseensa. Säilytä hänen salaisuutensa ja puolusta häntä kaikille.

Jos olet seurueen korkea-arvoisin, älä salli kenenkään mainetta loukattavan läsnä ollessasi. Vaikka olisit vähäisin, pyri silti puolustamaan häntä ja siirtämään puhe johonkin iloiseen aiheeseen. Olet erityisen velvollinen puolustamaan niitä, jotka ovat luottaneet sinuun.

Tällaiset kiintymykset ja luottamussuhteet ovat silti vaarallisia ja vaativat varovaisuutta. Maailman ailahtelevuuden vuoksi niihin ei pidä turvautua liikaa. Viisaan ei siis tule haluta tietää muiden salaisuuksia, vaan pikemminkin pelätä niiden tietämistä. Kun hän kuitenkin tietää, hänen tulee hoitaa velvollisuutensa uskollisesti. Pahojen ihmisten virheet ovat hyvälle vain varoittava esimerkki.

XXV Jotta pysyisit yhä paremmin kaikkien rakkaudessa, ole aina nöyrä ja ystävällinen, erityisesti luoksesi tuleville. Keskustele heidän kanssaan lempeästi äläkä käyttäydy ylimielisesti tai etäisesti.

Jotkut naiset esiintyvät vierailleen ylpeinä kuin ruhtinattaret eivätkä suvaitse ottaa askeltakaan vastaanottaakseen tai saattaakseen heitä. Toisinaan vieraat ovat syntyperältään ja hyveiltään vastaanottajia jalompia. Siksi tällaisille emännille nauretaan ja kunnialliset ihmiset etääntyvät heistä.

Ole siis kotonasi aina valmis kunnioittamaan jokaista, erityisesti jalosukuisia ja arvokkaita naisia. Älä säästä siinä vaivojasi äläkä alenna aateliisuutta, sillä niin tekevä osoittaa sydämensä alhaiseksi.

Usko myös, ettei suurta tietoa ole koskaan ollut ilman hyvettä. Hyveessä asuu aateliisuus, ja sieltä se alkujaan löydettiin. Oppineita ei siis voi liikaa kunnioittaa heidän hyveidensä vuoksi. Jos teet heille hyvää, he maksavat sen kaksinkertaisesti takaisin kunnioituksella ja sillä hyvällä maineella, jota he sinulle levittävät kaikkialla.

Heitä kannattaa kohdella lempeästi eikä niin kuin typerät naiset, jotka suuttuvat ja kiihtyvät mitättömistä syistä. Älä ole niin ailahteleva ja kevytmielinen, että kyllästyt arvokkaisiin ihmisiin ja karkotat heidät luotasi päivästä toiseen, äläkä keksi siihen verukkeita. Heitä on nykyään niin harvassa, että heitä tulisi pitää suuressa arvossa eikä kohdella kovasti.

Osoita heille tuttavallista vieraanvaraisuutta: tarjoa vaikka uuden sadon hedelmiä tai juotavaa ja juo itse heidän kanssaan ilman verukkeita. Vaikka juominen ei sillä hetkellä sopisi sinulle, tee ainakin ele, jotta vältät puheet. Sellaiset nirsoilut sopivat vain hyvin suurille rouville.

Ottaessasi viiniä voit juoda jonkun kunniaksi ja pyytää häntä juomaan toisen kunniaksi, jonka arvelet olevan hänelle mieluinen. Varo siis tekemästä tässä virhettä.

Pidä aina seuranasi kunniallisia naisia. Älä näe vaivaa muiden suosion ylläpitämiseksi, kuinka jaloja he olisivat syntyperältään, elleivät he ole jaloja myös sydämeltään. Hyveellisiltä oppii aina jotakin hyvää, muilta ei. Jokaisen tulisi haluta seurustella vertaistensa kanssa.

Jos Jumala antaa sinulle lapsia, älä pyydä häneltä heille muuta hyvää kuin että heistä tulisi hyviä ja hyveellisiä. Se on tärkein opetus, joka sinun tulee heille antaa.

Katso tarkkaan, kenelle uskot heidän kastamisensa, kummina toimimisen ja hoitamisensa. Näiden ihmisten tulee olla viisaita ja kunniallisia. Älä toimi niiden tavoin, joille on samantekevää kuka kastaa lapsen tai pitää häntä kastemaljan äärellä, kunhan se tapahtuu näytävästi ja ylhäisesti. Se ei ole viisasta, sillä on pelättävä, että lapset saavat jotakin heitä kastaneiden tai sylissään pitäneiden puutteista.

Tätä on varottava, sillä on suuri suru nähdä lapsensa huonoluonteisina. Vastaavasti vanhemmille ei ole tässä maailmassa suurempaa iloa kuin viisaat ja hyvin kasvatetut lapset.

Älä siis säästä vaivojasi opettaessasi heitä kykyjesi ja heidän nuoren ymmärryksensä mukaan. Opeta ensin uskonkappaleet, lain käskyt ja tavat, joilla niitä vastaan voidaan rikkoa, sitten seitsemän kuolemansyntiä ja ripittäytyminen. Opetä heitä käyttäytymään kirkossa ja saarnoja kuunnellessaan sekä vastaanottamaan Luoiansa suurella kunnioituksella ja nöyrällä sydämellä.

Jos joku lapsistasi tahtoo hartaudesta luostarielämään, ylistä Jumalaa äläkä puhu häntä siitä pois. Älä kuitenkaan kiirehdi lähettämään häntä sinne ennen kuin hänellä on ikää ja ymmärrystä tuntea itsensä. Jos näin käy, valitse suljettu ja sääntöjään hyvin noudattava luostari. Muunlaiseen suostuminen olisi typerää siihen liittyvien vaarojen vuoksi.

Huolehdi myös, ettei lasten ympärillä ole huonosti käyttäytyviä ihmisiä, joista he saisivat huonon esimerkin. Osoita heille nöyryyden ja totuudellisuuden tuottama suuri hyöty ja kunnia. Nuoria tyttäriäsi tulee pitää usein silmällä, sillä heistä huolehtiminen on suuri ja vaaroja täynnä oleva vastuu.

XXV — laitoksen toinen tämännumeroinen luku

Pidä lisäksi, tyttäreni, lapsesi kohtuullisesti puettuina ilman suurta komeilua, jotteivät he herättäisi kateutta. Kuten jo sanoin, pahojen kateus vie monilta heidän etunsa ja etenemismahdollisuutensa. Noudata siis järkeä kaikessa ja anna heille jatkuvasti yhä parempaa esimerkkiä.

Kun tyttäresi tulevat koristeiden käyttämiseen sopivaan ikään, sinun tulee vähitellen luopua omistasi. Käyttäydy silti aina kunniallisesti, jottei synny aihetta pahaan puheeseen.

Älä muistuta niitä ylimielisiä aiteja, jotka pitävät hienona esiintyä tyttäriensä edellä mutta näyttävät heidän rinnallaan usein isoäideiltä ja joutuvat siksi pilkatuiksi. Sitä kannattaa varoa, sillä siinä iässä on paljon muitakin miellyttäviä ajanvietteitä.

En silti tarkoita, etteivät aatelisnaiset iästään ja asemastaan riippumatta voisi kohtuuden rajoissa esiintyä muita edukseen. Mutta kun nainen on ylittänyt neljäkymmentä vuotta, mikään vaate, kuinka taitavasti tehty tahansa, ei voi peittää hänen kasvojensa ryppyjä, vaikka hän olisi ollut kuinka kaunis. On siis eletävä oman ikänsä mukaisesti.

Älä kuulu niihin, joille nuoruuden huono elämä ei riitä, vaan jotka jatkavat samaa vanhuudessaakin. He pitävät kunniallisena sitä, että joku aatelmies käy heitä heidän ilokseen tapaamassa, ja kuvittelevat olevansa rakastettuja. Hyvän rakkauden varjossa on kuitenkin paljon pahoja tarkoituksia.

Toisinaan kateelliset naiset järjestävät tällaisia suhteita pettääkseen ja harhauttaakseen toisia, jotta voisivat lopulta pilkata ja nauraa heille ja saada haluamansa koston. Joskus suhteita ylläpidetään vain jonkun toisen kiusaamiseksi. Kadehditaan sitä, että toisella on enemmän vaikutusvaltaa tai parempi asema, eikä sitä kestä. Ilman vähäisintäkään rakkautta yritetään silloin viekkauksella syrjäyttää toinen ja päästä hänen paikalleen.

Nämä typerät naiset kuvittelevat uusien tuttaviansa rakastavan heitä enemmän kuin entisten, koska nämä puhuvat niin kauniisti. Näin he pettävät itseään, siirtyvät kuumeesta pahempaan tautiin ja häpäisevät itsensä. Tässä iässä synti on paljon suurempi kuin nuoruudessa. Myös miehet, jotka sellaista tässä iässä tavoittelevat, tekevät raskaampaa syntiä. Missä iässä tahansa alku on kuitenkin paha ja loppu vielä paljon pahempi.

XXVI Varo siis, tyttäreni, tulemasta petetyksi missä iässä tahansa. Muista aiemmat sanani. Hyvin vähäinen asia riittää tuomaan ihmiselle moitetta ja pilkkaa, etenkin karkeiden miesten taholta. He pitävät maineelleen hyvänä, jos onnistuvat viekkauksellaan saamaan aihetta nauraa jollekin naiselle. Mitä arvokkaampi nainen on, sitä kunniallisempaa he pitävät kerskailuaan ja sitä enemmän liioittelevat.

Mitä suurempi seurue, sitä äänekkäämmin ja pitemmälle he puhuvat. He tahtovat kaikkien tietävän asiasta joko sanojensa tai selvien eleidensä kautta. Kaikki on lopulta teeskentelyä ja valheellista esiintymistä. Ei ole niin jalosukuista, ettei hänen sydämensä olisi tässä turmeltunut, eikä niin vakaata, että hän pitäisi petosta tässä asiassa järjettömänä. Jos joku tahtoo kulkea oikeaa tietä, muut vain pilkkaavat häntä eri tavoin. Niin turmeltunut ja järjestyksestään suistunut maailma tässä asiassa on.

Siinä ei käytetä järkeä eikä omaatuntoa. Meidän on pelättävä suuresti siitä seuraavia rangaistuksia. Viisaina on siis pidettävä naisia, jotka varjelevat itseään harkiten ja siveästi.

Missä oletkin, älä kuitenkaan toimi niiden typerien naisten tavoin, joilla seurassa ei ole ryhtiä eikä käytöstapoja ja jotka eivät osaa sanoa tai vastata sanaakaan heille puhuttaessa. He teeskentelevät, etteivät kuule, koskipa puhe heidän kunniaansa tai kevyttä ajanvietettä. Jos he vastaavat, se tapahtuu katse alhaalla ja tylästi.

Se on hyvin sopimatonta. Jalolla naisella ei ole sellaista mieltä; jos on, hän ei ole jalo. Aatelisten luonteen tulisi pyrkiä kohottamaan mainettaan yhä paremmaksi hyveissä ja tiedossa, jotta heistä jäisi muisto.

Ota siis tästä vaari ja pysy, kuten sanoin, keskitiellä. Opeta sama tyttärillesi. Pidä heidän vaatteensa kunniallisina, sillä naimaikäisten tyttöjen huono pukeutuminen on sopimatonta. Tyttäriesi vaatteiden ja miehesi naispuolisten sukulaisten vaatteiden välillä tulee olla heidän asemansa mukainen ero, kunhan nämä elävät kunniallisesti; muuten ei.

Toisin toimivat tekevät syntiä ja saavat monet kaupunkien porvarisnaiset omaksumaan ylellisen pukeutumisen. Nämä ajattelevat voivansa tehdä niin siinä missä palveluksessa olevat alempiarvoiset aatelisneidotkin, ja aviomiehille koituu suuria menoja.

Pidä siis näissä asioissa aina sääntö ja kohtuus, niin itsesi kuin palveluksessasi olevien naisten ja tyttäriesi kohdalla, jotta maineesi ansaitsisi ikuisen muiston.

XXVII Jos Jumala joskus ottaa aviomiehesi tai tämä lähtee sotaan tai vaaralliseen paikkaan ja jätät leskeksi tai yksin vastuuseen lapsista, kuten monet nuoret naiset, ole kärsivällinen, koska se on Jumalan tahto, ja toimi viisaasti.

Älä muistuta niitä typeriä naisia, jotka hätääntyneinä riehuvat ja huutavat sekä tekevät lupauksia ja vannovat valoja, joita eivät enää kahden päivän päästä muista. Jotkut eivät välitä kunniastaan vaan juoksevat ympäriinsä entiseen tapaan eivätkä enää muista hyvää miestänsä, jonka kuolemasta ei ehkä ole kuukauttakaan. Se on kunnialliselle naiselle hyvin häpeällistä. He vahingoittavat mainettaan ja heikentävät tyttäriensä mahdollisuuksia, eikä aiheetta.

Jos tämä osuu kohdallasi, ota siis vaari neuvoistani ja käyttäydy lempeästi ja varovaisesti. Surussa suurin näyttävyys ei saa suurinta kiitosta. Kuten sanoin, kaikessa tulee pysyä keskitiellä, ainakin asioissa, joissa liiallisuus voi loukata Jumalaa.

Rukouksia, paastoa ja almuja leskinaiset eivät kuitenkaan voi harjoittaa liikaa, sillä hartauden tulee olla heidän tärkein toimensa.

Maittensa ja asioittensa hallinnassa heidän on sitä vastoin ylimmän päätösvallan osalta turvauduttava vain itseensä, eikä sitä valtaa pidä luovuttaa kenellekään.

Silloin sinun on varottava petollisia ja röyhkeitä palvelijoita, erityisesti niitä, joiden kanssa joudut usein tekemisiin. Heistä voi koitua sekä sinulle että tyttärillesi häpeää, olivat he palvelijoita, sukulaisia tai muita. Monet naiset ovat menettäneet maineensa omien palvelijoidensa vuoksi. On suuri suru, kun aatelisuutta polkevat juuri ne, joiden pitäisi tukea sitä.

Jos kohtalosi siis on tällainen, toimi viisaasti äläkä hanki huonoa mainetta. Palveltuasi huolellisesti Jumalaa keskity kasvattamaan lapsesi hyvään oppiin ja rakastamaan heitä hyvällä ja kunniallisella rakkaudella.

Älä tee kuten ne typerät isät ja äidit, jotka eivät välitä lastensa hyveistä vaan tyytyvät näkemään heidät korkeassa asemassa. Se on paholaismaista ja kadottavaa. Lapset kiroavat siitä usein myöhemmin vanhempansa, sillä tämän maailman korkeat kunnianosoitukset ovat lopulta vain harhaa ja petosta.

Korkealle kohotetut lapset unohtavat usein Jumalan eivätkä ylimielisyydessään ja typeryydessään enää tunnusta isäänsä ja äitiään. Vanhemmat ovat tässä sokeita. Olen nähnyt aatelisnaisia, joiden tyttäret olivat naimisissa ritarien kanssa, ja äidit palvelivat tyttäriään monin tavoin. Se on suurta ymmärtämättömyyttä molemmilta: tyttäreltä röyhkeyttä ja äidiltä täydellistä typeryyttä.

XXVIII Ole siis tarkkana, tyttäreni, ja seuraa aina keskitietä. Se on kunniallinen ja tuo Jumalan armon sekä ystävien rakkauden. Saadaksesi tämän rakkauden pyri toimimaan heidän neuvojensa mukaan. Silloin annat heille syyn rakastaa ja arvostaa sinua.

Jos toimit toisin, he pitävät sitä ylpeytenä ja halveksuntana, ja menetät oikeuden jalon nimeen. Aatelisuutta ei ole koskaan löytynyt muualta kuin nöyrästä, hyväntahtoisesta ja kohteliaasta sydäimestä. Kaikki muut hyvät ominaisuudet ovat arvottomia ilman näitä hyveitä, olipa ihmisellä kuinka paljon kauneutta, nuoruutta, rikkautta tai valtaa tahansa.

Juuri nuo asiat nostavat ihmiset ymmärtämättömyyden vuorelle niin, etteivät he enää tunne itseään eivätkä sukulaisiaan ja ystäviään ja menettävät nämä, vaikka heitä ei koskaan voi olla liikaa.

Sukulaisten ja ystävien suuresta määrästäkään ei pidä ylpeillä. Sananlaskun mukaan menestyksessä ystäviä riittää, vastoinikäymisessä heitä on vähän. He pettävät hädän hetkellä kuin valkojalkainen hevonen.

Myöskään onnen lahjoissa ei ole mitään vakaata tai pysyvää. Näemme tänään korkealle nousseita, jotka kahden päivän kuluttua ovat syvällä alhaalla. Niihin ei siis pidä luottaa eikä niiden vuoksi korottaa itseään. Päinvastoin tulee nöyrytyä ja kiittää Jumalaa. Erityisesti jalojen sydänten tulee näyttää ja säteillä nöyryyden esimerkkiä.

Älä hanki mitään vääryydellä äläkä nauti väärin hankitusta, sillä se kadottaa sielun.

Älä myöskään luota nuoruuteen, voimaan tai kauneuteen. Yhdestäkään hetkestä ei ole varmuutta, olimme kuinka nuoria, vahvoja tai kauniita tahansa. Kauneus on vähäisin ja vahingollisin lahja, jonka Jumala voi luodulle antaa, ja se katoaa nopeimmin: yksi kuume vie sen mennessään.

Pakene siis typerää ylimielisyyttä. Se on paholaismaista ja herättää Jumalan vihan: ensinnäkin siksi, että ihminen korottaa itseään ja kuvittelee liikvoja; toiseksi siitä syntyvän nurinan ja vihan vuoksi; kolmanneksi siksi, ettei hän kunnioita niitä, joille kunnioitus kuuluu.

Se on häpeällistä aatelisnaisille. Heillä tulisi olla niin hyvä sydän, etteivät he koskaan pidätä sitä kunnioitusta ja kohteliaisuutta, jota heidän kuuluu osoittaa kaikille niiden suurten lahjojen vuoksi, joita Jumala heille päivittäin antaa.

Älä siis laiminlyö tätä. Mitä enemmän kunnioitat muita, sitä enemmän kasvatat omaa kunniaasi. Mikään ei ole aatellisnaisessa miellyttävämpää nähdä kuin hyveellinen ymmärrys, joka näkyy ylhäisissä muita selvemmin.

Pelkkä suun avaaminen ja tervehdyksen mumiseminen hampaiden välistä ei riitä. Lempeään puheeseen tulee liittää pään kumarrus ja osoittaa jokaiselle hänen asemansa mukainen kunnioitus. Omantuntosi tulisi estää sinua pidättämästä heiltä sitä, mikä heille kuuluu.

Toimi näin jokaista kohtaan niin saapuessasi kuin lähtiessäsi. Nämä ovat jalouden tekoja, joilla saavuttaa hyvän maineen ja paljon ystäviä. Niiden pitäisi johdattaa sinut nöyryyteen, sillä kaikkein korkeimmassa asemassa olevien tulee olla nöyrimpiä.

Ota siis tästä vaari, niin saat suurta kiitosta. Viisaan ei tule nuoruudessaan laiminlyödä näiden hyveiden seuraamista. Neuvon painamaan ne sydämeesi, jotta ne palvelisivat sinua aina ja olisivat elämäsi ohjenuora. Älä aloita oppimista vasta silloin, kun sinun jo pitäisi osata, vaikka jatkuva oppiminen ei olekaan häpeä.

Seurustele siksi viisaiden kanssa oppiaksesi ja muistaaksesi hyviä neuvoja ja opetuksia. Älä muistuta niitä typeriä ja ylimielisiä naisia, jotka loukkaantuvat lempeästä ojennuksesta tai opetuksesta ja alkavat käyttäytyä entistä pahemmin. He kuvittelevat ylimielisyydessään olevansa viisaimpia ja oppineimpia ja hukkuvat näin omaan ymmärrykseensä.

Sanotaankin, että typerä on se, joka pitää itseään viisaana. Nuori ihminen kuvittelee nähneensä ja oppineensa muita enemmän, vaikka vanhemmat ovat väistämättä nähneet enemmän.

Toisen virheiden lempeä korjaaminen on yksi suurimmista rakkauden merkeistä. Jos siis Jumala antaa sinulle ystäviä, jotka opastavat sinua, kiitä heitä sydäimestäsi ja pyri toteuttamaan heidän opetuksensa. Älä luota yksin omaan järkeesi.

XXIX Lopuksi, tyttäreni, annan sinulle neuvoksi ja yleiseksi ohjeeksi tämän: suuntaa kaikki halusi, tekosi, tahtosi ja toiveesi Jumalaan ja hänen ylistykseensä. Jättäydy hänen armonsa ja oikean järjestyksensä varaan syvästi nöyrällä sydämellä.

Pidä häneen luja usko ja toivo. Usko hänen haltuunsa sielusi ja asiasi sekä turvaa myös lempeään Neitsyt Mariaan. Pyydä häntä armossaan puhumaan puolestasi rakkaan poikansa edessä ja rukoilemaan, että voisit elää tässä maailmassa moitteettomasti ja säilyttää kunniasi täysin puhtaana.

Kunnia on kallisarvoinen aarre, jota tulee varjella tarkasti. Sitä ei voi vähääkään rikkoa tai tahrata niin, että vahinko koskaan tulisi täysin korjatuksi. Niin jalo ja ylevä on koskemattomana säilynyt kunnia. Et siis voi suojella sitä liian huolellisesti, ettet menettäisi sitä petoksella.

Jos joku esittää sinulle sopimattoman ehdotuksen, älä hätäänny tai häpeile. Kieltäydy ystävällisesti, olipa mies korkea- tai vähäarvoinen. Käytä aina lempeitä ja nöyriä sanoja: sinua arvostetaan enemmän ja häpeällisiä ehdotuksia tehdään vähemmän.

Jos vastaat ylpeästi, he lähestyvät sinua sitä nopeammin uudelleen. He ajattelevat, ettei tuo pahe ole ainoasi, ettet lopulta ole yhtä torjuva ja että he saavuttavat pian tavoitteensa. Siksi kaikessa kannattaa olla lempeä.

XXX Jos siis näin tapahtuu, tyttäreni, toimi viisaasti kuten arvokkaalle naiselle kuuluu. Turvaudu sydäimestäsi Neitsyt Mariaan, niin hän auttaa sinua kaikissa tarpeissasi ja asioissasi.

Säilytä aina kunniallinen ryhti, tyyni ja varma käytös, nöyrä katse ja hiljainen puhe. Ole vakaa ja luja ja pysy kannassasi horjumatta.

Torjuessasi kohtuuttomia ehdotuksia voit sanoa, ettet olisi koskaan uskonut heidän mielensä vajoavan niin alas, että he suuntaisivat sen näin alhaisiin asioihin. Osoita heille se ikuinen ilo ja kunniallinen kiitos, jonka siveyden ylevä hyve tuottaa. Älä luovu hyvästä päätöksestäsi minkään lupausten tai sanojen vuoksi.

Ennen kaikkea on vältettävä tällaisten ihmisten tuttavuutta. Se on paras keino varjella itseään.

En tarkoita, ettei saisi olla hyvässä seurassa, kuunnella keskustelua ja vastata kunniallisiin kysymyksiin ja puheenaiheisiin. Siitä voi joskus koitua yhtä paljon hyvää kuin pahaa.

Vaikka linna olisi kauniisti ja hyvin vartioitu, se ei ansaitse kiitosta, ellei sitä ole koskaan piirittänyt kukaan. Eikä ritarin urheutta voi ylistää, jos sitä ei ole koskaan koeteltu.

Suuren kiitoksen ansaitsee päinvastoin se, joka on tulessa mutta ei pala eikä vahingoitu, meren hirvittävässä aalloissa mutta ei huku ja tämän maailman liejussa mutta ei tahriinnu millään tavoin.

Kiitoksen ja ikuisen kirkkauden arvoisia ovat siis naiset, jotka tässä kurjassa maailmassa osaavat elää puhtaalla omallatunnolla ja siveästi. Lujuudellaan ja hyveellisyydellään he auttavat palauttamaan oikealle tielle ne typerät, joita lihalliset halut ovat vieneet epäjärjestykseen.

Kuten sanotaan, vaate ei tee munkkia. Ne, joita joskus pidetään pahimpina pettäjinä ja maailmallisimpina, voivatkin olla helpommin käännytettäviä ja ansaita suurempaa kiitosta.

Silti tässä asiassa ei ole varmuutta. Neuvon sinua mieluummin varovaisuuteen kuin turvallisuudentunteeseen. Kuten pyhä Paavali sanoo, maailman hyökkäysten ja pistojen läpi on vaikea selvitä ilman Jumalan apua, hänelle kun mikään ei ole mahdotonta.

XXXI Päättyäkseni opetukseni, tyttäreni: saavuttaaksesi tuon korkean kirkkauden ja suuren armon, lähentyäksesi hartautta ja varjeltuaksesi kiusauksilta, joita mainituista syistä, herkullisesta ravinnosta, hilpeästä mielestä tai muusta voi syntyä, ajattele tarkkaan, että lopulta on kuoltava.

Pyri siis elämään niin hyvin, ettei sinun tarvitse pelätä loppua ja että saisit tässä maailmassa Jumalan armon ja tulevassa hänen kirkkautensa.

Sen suokoot sinulle Isä, Poika ja Pyhä Henki.